

op de zee terecht kwamen, niet hun oorspronkelijke vliegrichting behouden hebben, maar uit angst vóór het water de trek langs de zeereep voortzetten. Dat de vogels reeds op een behoorlijke afstand van de zeereep beginnen bij te draaien, kwam in deze tellingen tot uiting. Post I kreeg de spreeuwen en vinken voor het grootste deel N.O. Z.W. door. Op de verder naar zee gelegen posten veranderde de vliegrichting langzamerhand tot Z.Z.W.

IV. Het terrein direct ten Noorden van onze linie is waarschijnlijk van onmiddellijke invloed op de getalsverhoudingen tussen de verschillende posten. In volkomen homogeen terrein zou door de stuwing tegen de zee het aantal doortrekkende vogels van post I tot V geleidelijk moeten toenemen. Uit onze waarnemingen blijkt, dat post II in verhouding tot de andere niet veel vogels doorkreeg. Post III daarentegen weer veel meer. Voor post III ligt een grote vallei, die loopt van N.O. naar Z.Z.W. met een grote bocht. Juist voor post II ligt de Oostelijke duinrichel, die deze vallei begrenst. Verschillende vogels buigen nu voor deze richel af naar het Westen, waardoor ze buiten het waarnemingsgebied van post II komen te vliegen.

V. Verschillende soorten schijnen op hun trek door het duin zich nog weer bij voorkeur in bepaalde stukken hiervan op te houden. Zo menen we het ontbreken van de lijsterachtigen bij de posten die dichter bij zee liggen te moeten verklaren uit het feit, dat deze soort liever over het meer begroeide binnenduin trekt.

De merkwaardige trek van piepers in 1951, die over post V zo talrijk door kwamen, duidt misschien op een voorkeur van deze soort voor onbegroeid duin boven de beboste oostelijke gedeelten. Tevens bestaat natuurlijk de mogelijkheid voor een grote onverschilligheid voor het terrein, waardoor bij Z.W. trek dus dle normale stuwing optreedt. Dit verklaart dan echter nog geenszins het ontbreken van de piepers op de andere posten.

Doordat het trekonderzoek op deze wijze pas twee jaar in Heemskerk is verricht, is het uiteraard onmogelijk verstrekkende conclusies te trekken. De voorlopige resultaten zijn echter van dien aard, dat ze slechts een aansporing kunnen zijn dit onderzoek in de komende jaren voort te zetten.

Het vinden van de juiste methode voor dit onderzoek zal misschien nog wel moeilijkheden opleveren, maar we zijn nu tenminste in de richting.

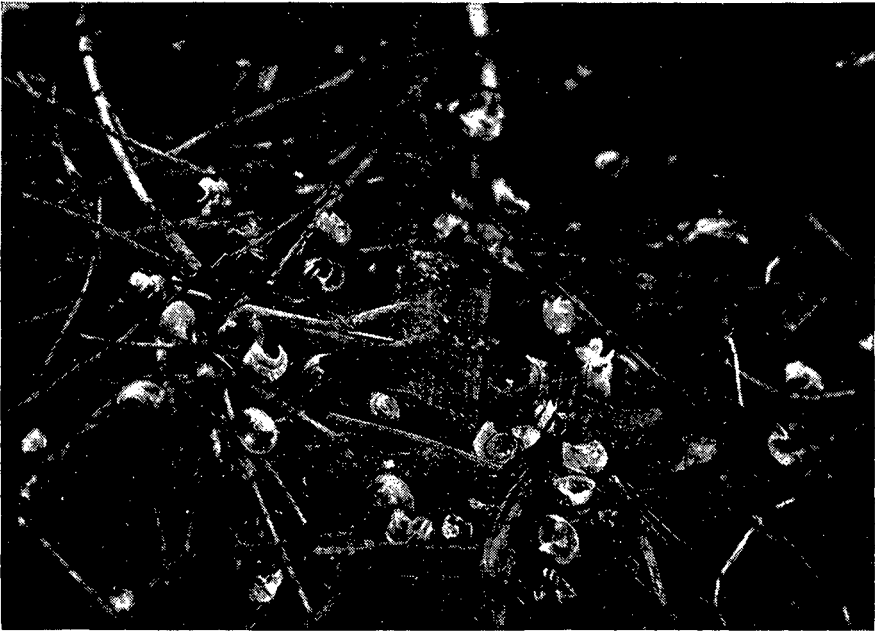
Lijstersmidsen en scholeksters, die veenmollen eten

door J. Taapken

Toen ik in „Natura”, jaargang 47 no. 12 pag. 241 het stuk maken van huisjesslakken door merels vermeldde kon ik niet weten, dat ik op 12 Maart 1952 tussen Wassenaar en Leiden, ter hoogte van de Haagsche Schouw, een nog mooiere lijstersmidse van een 80-tal stukgemaakte huisjesslakken (*Cepeae nemoralis* (L.)) zou vinden.

De slakken werden kennelijk bewerkt op een waterleidingbuis, welke door een rustig gelegen bosje boven over de grond loopt en ook op een kleine steen daar dicht in de buurt.

Slechts weinig mededelingen over dit gedrag vond ik in de literatuur. Hier betrof het steeds zanglijsters en niet merels zoals ik dat in „Natura”, jaargang 47 p. 241 vermeldde. In het bosje te Wassenaar komen hoofdzakelijk merels voor, echter ook zanglijsters. Ofschoon ik er verscheidene malen ben gaan kijken heb ik niet kunnen constateren of het hier werk van de merel

of van de zanglijster betrof. In „De Levende Natuur”, jaargang 21, Januari 1917, pag. 339 vermeldden de heren W. Kleijn en J. S. de Boer dit gedrag het allereerst, waar de slakken stukgemaakt werden op een steen. Een toegevoegde foto (helaas afgedrukt met de onderzijde naar boven!) toont, hoewel niet duidelijk, het werk van de zanglijster(s). In „De Levende Natuur”, jaargang 35, Juni, p. 78, 1930 vermeldt Dr Jac. P. Thijsse dit gedrag, waargenomen in Thijsse's Hof. Hij schrijft: „Je kunt de zanglijsters geen groter genoegen doen, dan op een plaats, waar weinig stenen of hardheden zijn, bv. in de duinen, hier en daar een baksteen neer te leggen. Dadelijk zijn ze er bij, om daar hun slakken op stuk te slaan. In de duinen moeten zij zich dikwijls behelpen met een blootgewaaide wortel van een duindoornstruik of zo iets”.

Ook hier is een overigens iets duidelijker foto van een „Slakkensteen” in Thijsse's Hof toegevoegd. Een zeer algemeen verschijnsel blijkt het evenwel toch niet te zijn, ofschoon vele veldwaarnemers dit gedrag bekend is. Merkwaardig is het, dat mij dit alleen bekend is van plaatsen achter de duinen langs de kust. In andere delen van ons land zullen echter ook ongetwijfeld „slakkenstenen” zijn gevonden.

Een ander voorbeeld van het brengen van prooi naar een geschikte plaats om het stuk te maken is de volgende: in een tuinderij, gelegen midden in het polderland bij Wassenaar en omgeven door een hoge haag van voornamelijk elzen, kwamen af en toe scholeksters, kijken. Lagere heggen van haagbeuk doorsneden deze tuinderij weer, zodat er vrij kleine gedeelten overbleven. Hier waagden zich geregeld scholeksters. Op zichzelf is dit al opmerkelijk, omdat de scholekster de voorkeur geeft aan open terrein, vanwaar zij op een vrij grote afstand het terrein kunnen overzien. Van deze gewoonte zagen zij hier af en zij begaven zich op die tuinderij om de door hen waarschijnlijk

zeer begeerde veenmollen, *Gryllotalpa vulgaris* Latr., te vangen. Zodra een veenmol werd gevangen brachten de scholeksters deze naar het verharde pad waar zij werd stuk gemaakt en geconsumeerd. Grappig is het dat dus ook scholeksters hun prooi naar harde plekken brengen om deze daar stuk te maken.

IN MIJN TUINTJE

September-October

Het doet je toch goed niet altijd in je tuintje te zitten. Het zien van de prachtige meren tussen de Jutlandse heuvels en de beuken langs de fjorden, het zoeken naar fossielen op het rolkeienstrand aan de voet van de oogverblindende krijtrotsen op Mön, brengt eens wat andere gedachten.

En zo kon ik na het thuiskomen met een opgeruimd hart weer onderduiken in mijn tuintje en de altijd voorkomende mislukkingen dragen.

Gladiolen en bonen

Mijn boontjes heb ik opgeruimd. Ze stonden al niet best in Juli. De oorzaak van de gele vlekken en geelkleuring van het blad begreep ik toen niet. Wel zaten er op de jonge groeitoppen wat zwarte bonenluizen (*Aphis fabae* Scop; zie I.M.T. van Mei), maar och, zo'n luisje!

Maar bij mijn thuiskomst heb ik met enige wangunst naar het mooie bed bloeiende gladiolen gekeken, dat de tuin van mijn buurman sierde. Ja, en toen ineens wist ik waardoor mijn slaboontjes zo slecht stonden, de bladkleur niet deugde, de groeitoppen afstierven en ik geen boontjes plukte. Die gladiolen! Natuurlijk smetstofdragers van het bonenvirus no. 2 en de zwarte bonenluis is als vector, als overdrager van het virus opgetreden.

Soms zijn gladiolen besmet door een virus dat bonen ziek maakt. In de praktijk heb ik grote stukken bonentuin, gezaaid naast gladiolen, zien wegsterven. Aan de gladiolen is niets te zien. Ze groeien gezond, de kleur is goed en de bloemen zijn mooi. De planten zijn slechts „carrier” voor het voor bonen dodelijke bonenvirus no. 2. Ook freesia's worden door dit virus aangetast. Ir J. P. H. v. d. Want van het I.P.O. te Wageningen doet in samen-

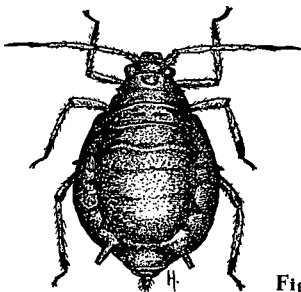

Fig. 1

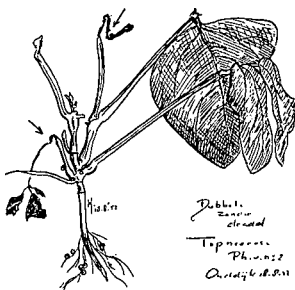

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 1. Een ongevleugeld wijfje van de zwarte bonenluis (naar Kenneth Smith). Fig. 2. Zieke bonenplant, door virus sterven de groeitpunten. Fig. 3. Coconhoopje van de sluipwesp van de koolrups (tets verkleind).